

MINISTERSTVO SKOLSTVI A NÁRODNÍ O.

ince 1928.

Č. 167.896 **192 8**

Spolu vyřízené spisy, čís.:

Odbor

Oddělení: 4

Věc: B r n o - Masarykova universita - fakulta filosofická - mimořádný profesor Dr Mihajlo R o s t o h a r - jmenování řádným profesorem psychologie.

Datum 18. XII. 192 8 č. 1913
Došlo 21. XII.

Značka spěšnosti, důvěrnosti spisu:

Od děkanství

Dřívější spisy:

44.320/24

Pozdější spis:

Lhůta repr.: zapsal:

Do spisu nechť nahlédne:

Upomínáno: upomenul:

Výpravna:

Došlo: 27. listp. 1929

Napsal(a):

Srovnali(y):

Vypraveno:

Přílohy (váha):

Spisovna:

12 ČERV. 1931

Došlo:

Popis spisu: 1 ref. archů, 1 exh., 2 příl.

Značka:

314

Dr Mihajlo

Rostohar

Budiž skartováno:

p. manip. p. vrch. odb. rada Dr Havelka

Profesorský sbor filosofické fakulty
Masarykovy university v Brně usnul se v sedění
dne 3. prosince 1928 většinou hlasů / 15 hlasů
pro, 5 proti, 2 lístky prázdné /, aby mimořádný
profesor systematické filosofie Dr. Mihajlo
R o s t o h a r byl jmenován řádným profesorem
psychologie na filosofické fakultě této university.

Odborná komise jejíž návrh přijal pak
navrhla vzhledem k pokročilému věku jmenovaného
a jeho postupu, aby mu byl přiznán hned 2.
stupeň řádného profesora.

O zvýšení platu řádného profesora o
jednu třinátku bude ovšem nutno jednati s
ministerstvem vnitra a ministerstvem financí a
k tomu bude potřebí přesných dat o započítatelné
době a o služebním platu.

Proto zatím :

Exp.

V. j. s.

Zemskému úřadu v B r n ě .

Mšano žádá o podání zprávy o
výši služebního platu mimořádného profesora
filosofické fakulty Masarykovy university
v Brně Dra Mihajlo R o s t o h a r a o jeho
dosavadní započítatelné služební době, po
případě o ~~zapsání~~ jeho osobních spisů.

V Praze dne 15 listopadu 1929.

Yh

2/12

V BRNĚ, dne 18. prosince 1928.

Číslo jed. 1913/1928-B -I

Příloh 7: 4 + 5 knižních.

Věc: Návrh na jmenování mimořádného profesora
PhDra Mihajla Rostohara řádným profesorem psychologie.

Ministerstvu školství a národní osvěty

v P r a z e.

Ministerstvo školství a národní osvěty

Došlo: 21. XII. 1928

Č.j. 167896

Prádel:

Profesorský sbor filosofické fakulty Masarykovy university v Brně vyslechnuv v zasedání dne 3. prosince t.r. připojenou zprávu, schválil většinou hlasů /15 hlasy ano, 5 hlasů proti, 2 lístky prázdné/ návrh komise, aby mimořádný profesor systematické filosofie Dr. Mihajlo R o s t o h a r byl jmenován řádným profesorem psychologie na filosofické fakultě Masarykovy university.

Podrobný referát o rázu vědecké práce dra Rostohara do r. 1928, o němž je řeč v 1. odstavci přiloženého návrhu komise, přikládá děkanství v opise.

Podepsaný upozorňuje, že profesor Rostohar vedle spisu v publikacích fakultních vydal v Praze 1927 studii „O vývoji dětských představ“ /ze Zpráv III. sjezdu pro výzkum dítěte, str. 15/, když 1925 pojednal „O metodách psychologického výzkumu dítěte“ /ve Zprávách II. sjezdu/. O týchž otázkách přednášel prof. Rostohar na sjezdu pro experimentální psychologii v Bonnu 1927 /Über Kinderzeichnungen/. Dále vydal v Brně 1927 studii „Nástin psychologických názorů Babákových“ /str. 32/. Jako pomůcka pro studentstvo byly vydány Rostoharovy přednášky: Logika I /v Brně 1927/.

Ze schůze profesorského sboru filosofické
fakulty Masarykovy university v Brně:

Antšer,
t.č. děkan.

Kč 167896/28

O p i s.

DĚKANSTVÍ FILOSOFICKÉ FAKULTY
MASARYKOVY UNIVERSITY
V BRNĚ.

Došlo: 2. prosince 1928

Číslo: 1913/28 Br. Příloh. —

Profesorskému sboru filosofické fakulty Masarykovy
university

v B r n ě.

O rázu vědecké práce dra M. Rostohara do roku 1928 byl podán
podrobný referát při návrhu na jeho jmenování profesorem mimořádným.

Komise, zvolená profesorským sborem filosofické fakulty na
schůzi sboru dne 15. října 1928 (Bláha, Chlup, Hoppe, Haškovec), uvažovala
o vědecké práci mř. profesora systematické filosofie Mihajlo Rostohara,
nar. 30. / VII. 1878 v Brégách v Krajině a předkládá sboru výsledek svých
porad.

Prof. M. Rostohar vydal ve „Spisech filos. fak. Mas. univ. v Brně“
pod čís. 25 spis „Studie z vývojové psychologie“ Díl I., Brno 1928.
Studie obsahuje dvě části: Část první základní, filosofickou a část
druhou, nadepsanou „Vývoj zrakové představy z původního dojmu“.

V první části analyzuje autor dva typické směry v dnešní
psychologii. Jeden je charakterisován vlivem biologie a druhý vlivem
duchovních věd. Psychologii přírodovědecky orientovanou považuje s
jejím mechanistickým a atomistickým rázem za překonanou. Podle Diltheye
vychází z pojmu životního procesu jako jednoty a vlastní vědecký úkol
psychologie jest mu analýsa duševní souvislosti. Odmítá asociaci jako
výklad duševního vývoje a vysvětluje, že místo tohoto principu se za-
vádí v psychologii princip souvislosti organické nebo-li strukturální.
Pojem struktury psychické přejímá auctor od Spr^angera a Kruegera, na
jiném místě od Driesche, nepodává však různé její formulace, ač pojem
struktury by toho jako princip duševnosti naléhavě zasluhoval. Spoko-
juje se jen s obecnými znaky, kterými strukturu psychickou označuje
Spranger a které jsou živá jednota psychická, jakýsi organismus psy-
chický, v němž jednotlivé jevy stávají se součástkami jednotného a
jednotícího celku psychické souvislosti. Měl-li by pojem struktury
býti jasně formulován, bylo by třeba náležitého ohodnocení prací Köhler-
ových, Krügerových, Thorndikeových, Watsonových a jiných. Tím, že autor
přijal pojem struktury psychické celkem ze Sprangera, zjednodušil si

otázku psychologie struktuální. Tím jest také dán přechod od psychologie struktuální, a ovšem i od odmítnuté psychologie přírodovědecky orientované nebo biologické ku psychologii vývojové. S hlediska psychické struktury úkol vývojové psychologie jest výzkum vývoje psychologických struktur. Proti principu mechanické kauzality v psychologii přijímá auctor psychickou teleologii, princip finality psychické. Ačkoli již na str. 6. vyznačil si výše uvedený vlastní vědecký úkol psychologie, uvádí na str. 9. že „jeden z hlavních úkolů psychologie podle Sprangera jest pochopení vnitřní souvislosti se stanoviska teleologicko-genetického, kdežto by bylo výhodnější různou tuto formulaci úkolů psychologie pro jasnost programu práce vysvětliti nebo organicky sloučiti.

V úvodní části seznamuje nás auctor se zásadami psychologie orientované biologicky a psychologicky s orientací duchovědnou. Úkol biologické psychologie spatřuje ve výzkumu psychických funkcí v rámci obecného vývoje biologického. Dráždivost jest biologické psychologii zdrojem všech psychických jevů, které jsou vlastně přizpůsobovací děje biologické, z čehož zase vyplývá zákon kontinuity biologického vývoje. Základem psychické struktury jest tu paměť, a genetický princip ovládá studium jevů duševních. Pojem genese přivádí auctora k úvahám o genetické psychologii Krügerově a Sternově filosofickém zabarvení biologické orientace filosofickou spekulací. Neorganicky zdá se být vklíněna tu teorie Sternova o vzájemném poměru dispoic, o osobnosti jako entelechii, jako finalitě psychické. Pojmy biologické psychologie a psychologie přírodovědecky orientované nejsou vymezeny, čímž nejvíce trpí auctorovo pojetí základů psychologie.

Duchovědná orientace psychologie charakterisuje se v další části hlavně totalitním aspektem, teleologickou jednotou, pojmem struktury. Vývojová psychologie duchovědně orientovaná jest naukou o vývoji duševní struktury. Ukazuje na obtíže vysvětlení vývojových jevů duševních, neboť tu není možnost bezprostředního prožití vývoje. Pojem duševní struktury, jemuž vytýká neurčitost podle Driesche, zdá se auctoru biologickou aplikací na život duševní tím povážlivější, ježto „souvislost mezi psychickou strukturou a psychickými funkcemi nelze prokázati tak jistě jako v biologii“ (39). Na podkladě práce Wernerovy, Sprangerovy, Buhlerovy a jiných dovozuje překonanou biologickou ori-

entaci psychologie vývojové a odmítá aplikaci biologické hypotézy (42) a „vlastní zkoumání psychického vývoje může podle autora, být založeno jedině na soustavném experimentálním pozorování skutečných vývojových pochodů“ (42), neboť, jak praví autor, „nejdříve musíme poznati vývoj jednotlivých funkcí, než se dáme do konstrukce vědeckého názoru“.

Přihlížíme-li k první části studie, neubráníme se dojmu, že pisatel v dnešní krizi psychologie pohybuje se v začarovaném kruhu logické nedůslednosti a protichůdných ideí. Dovojuje na základě psychologické literatury, že dnešní psychologie na svůj prospěch opouští své mechanistické, ^{atomistické} hledisko a v závěru přijímá atomistiku jako jedinou metodu, kterou musí psychologie projít, aby mohla přikročit k jednotné syntézi. Stylisace autorova budí dojem, že odmítá a přijímá psychologickou analýsu. Přijímá tedy onu metodu, proti níž horují jeho oblíbení autoři, jejichž pojetí psychologické metody hájí. Opouští totalitní aspekt a pojem struktury a vrací se k starší systematice psychologické, k psychickým prvkům. Nemezení pojmů novější psychologie, jejich metod, pojmu struktury, elementu, psychogenese, psychologie přírodovědecky orientované, biologicky orientované a jiných nutných předpokladů filosofického postřehnutí základů psychologie způsobily, že je obtížno postřehnouti hlavní myšlenkové soubory ideí. Citace autorovy nejsou vždy dost vystižné, neboť parafrase se někdy ^enkryjí s místy z literatury.

V kapitole „Logická podstata pojmu vývoje“ osvětluje pojem řady kausální, kde jednotlivé jevy jsou samostatné děje a pojem řady vývojové, kde jednotlivé jevy jsou jen změny té věci, jež se postupně mění, ale vycházejí všechny z jednoho původního stavu, aby došly ke stavu konečnému (48). Konstantní substrát při všech změnách ^kparakterisuje vývoj. Přijímá Drieschovo rozlišení kumulace nesourodých mas a kumulativního vzniku předmětu jako nové organisace. Když pak rozlišil změny pouz^ř nahodilé mechanické, které látky nemění a změny, kterými látky nabývají nových vlastností, definuje vývoj jako přibývání nových vlastností ze soustavy vnitřních i vnějších příčin. K tomuto celkem jasnému výkladu o pojmu vývoje připíná se pod vlivem Jamesovým rozprava o kontinuitě vědomí, která by zapadla spíše do

první části psychologické. James, jako představitel starší psychologie, strhuje auktora znova v psychologickou analýsu, v psychologický atomismus, v nauku o psychických agregátech a vnucuje mu třetí pojetí vlastního úkolu vývojové psychologie, kterým je analýsa i logický popis reálních vývojových pochodů a stanovení jejich zákonů (str. 60).

Ve třetí kapitole snaží se rozbořem kauzality dospět k pojmu vývoje. Analýzuje časový moment kauzálního spojení příčiny a účinku, shledal, že je nutno mysliti si každý relativně déle trvající účinek jako složitou řadu účinků posloupných, čímž nabývá každý složitý účinek nutně povahy vývojového děje (65).

Poslední část úvodní stati řeší otázku mechanistického a teleologického pojetí vývoje. I tato část svým závěrem, v němž dovozuje, že pro vývojovou psychologii ostatně jest lhostejno, zda zaujímáme hledisko mechanické či teleologické (71), ukazuje, že auctor v zásadních otázkách nevytkl svého pevného hlediska, s něhož by chtěl kriticky řešiti otázky moderní psychologie. Filosofická spekulace jest pod vlivy, jež auctor zpracoval vlastním poměrem k jednotnému názoru. Závažnou vlastností filosofického úvodu jest i okolnost, že úvod není skutečným úvodem vlastní psychologické stati „Vývoj zrakové představy z původního dojmu.“ Pojmosloví, principy, tesa úvodu neprobírají se proto, aby byly psychologickou studií verifikovány, nýbrž mají býti jenom povšechným úvodem o moderní psychologii. Pohřešujeme větší zřetel k psychologii německé.

Podstatně jiný dojem odnášíme si ze studie prof. Rostohara, odmyslíme-li si spekulaci úvodu a pročítáme-li pouze část druhou: „Vývoj zrakové představy z původního dojmu“. Zde ocitá se auctor, nehledíme-li ještě k některým úvodním slovům o psychologickém vývoji, na vlastním poli vědecké práce experimentální. Již v „Metodickém postupu pokusů“ opouští rázem spekulaci úvodu a podává nám zdařilý obraz metody, kterou zkoumal vývoj zrakové představy. Aby dovedl ohodnotiti jednotlivé fáse vývoje zrakové představy, předkládá, po předchozích pokusech na sobě, geometrická schemata dětem různého věku, kombinuje počet názorů a sleduje vývoj představy těchto schemat. Metoda interpretace kreslířských znázornění, vznikajících po každém jednotlivém

vjemu, tvoří základ metody těchto zkoumání. Během pokusů přesvědčil se auktor, že se naše představa ^{ne}kryje s naším vjemem, že není hotova po prvním vněmu, že dojem nevystihuje. Proto je otázka, kdy a za jakých podmínek se představa stává dokonalou, koincidentní s původním vjemem (str. 80)? Výsledky pokusů dosvědčují, že představa pozorovaného předmětu není stacionárním stavem vědomí, stabilní podobou vněmu, nýbrž že si představujeme předmět geneticky tak, jak jsme jej postupně vnímali. Nejdříve se vytvoří snad obrys, nebo nápadný detail, jako konkrétní útvar, jenž nejdříve vynikne z pozadí a jest pak doplňován dalšími elementy. Jde o otázky, jak vzniká představa z určitého vjemu a za jakých podmínek, a dále, jakým změnám podlehne, než se stane útvarem adekvátním.

Výsledky k nimž experimentátor dospěl, jsou následující: Zdárný vývoj představy nezávisí na době vnímání, nýbrž na způsobu vnímání. Rozhodujícím činitelem jest věk a duševní vyspělost a auktor shledal jistý psychologický obrát ve způsobu pozorování žáka v době mezi desátým a patnáctým rokem, obrát, který jest případně charakterisován jako způsob konstruktivní proti pasivnímu vnímání na věkovém stupni nižším.

Za cenný výsledek pokusného zkoumání Rostoharova považujeme stanovení typických způsobů vyvoje představ. Stanovil způsob kumulativní (93), při němž se struktura představy vytváří ze zcela nepatrného tvarového základu, kolem něhož se kupí další části. Další způsob typický jest vývoj představy „z vůdčího motivu“ (93) a třetí konečně jest typický způsob vyvoje „z obrysu“. Existence těchto typů jest prokázána připojeným materiálem obrázkovým. Jakmile stanovil tyto různé typy představové, pokusil se auktor - a myslíme se zdarem - charakterisovati některé individuální charakteristické případy, kde se jednotliví žáci představově pohybují sice v okruhu svého příslušného typu, ale od tohoto poněkud se odchylují. Tím nabýváme jistého diagnostického prostředku pro hodnocení individuální představivosti. Dalším, také cenným výsledkem, jest vztah, ve který uvedl auktor na podkladě pokusů tempo vyvoje představ a jednotlivé typy představové. Podle těchto výsledků jeví se typus vůdčího motivu pomalejší ve vývoji než typus z obrysu. Kapitola „Vývojový regres“ vytěžila z pokusu výsledky v

psychologii a v psychologické pedagogice celkem známé. Totéž lze říci i o kapitole konečné, která se zabývá změnou představy vlivem nových vjemů.

Ke studiu ^{přiložen} jest experimentální materiál, jakož i diagramy, z nichž jsou patrný výsledky zkoumání. Stať experimentální jest metodicky učleněná, výsledky náležitě hodnoceny a střizlivě podány. Škoda, že nebyla zrevidována literatura o práci experimentální v oboru zkoumání představ. Bylo by jistě záhodno, aby novým zkoumáním vynikl nový vědecký přírůstek k psychologickému zkoumání. Ukázalo by se, v jakém poměru jsou typy představování vyšlé ze zkoumání Rostoharova, k typům představ ^{vyšlé} ~~vyšlé~~, stanoveným uvedenými autory.

Prof. Rostohar soustředil soji vědeckou literární činnost hlavně na obor psychologie; od svého jmenování mimořádným profesorem dne 9.VIII.1923, účastnil se psychologických sjezdů přednáškami u nás i v cizině, a založil při filosofické fakultě psychologický ústav, vybavený moderními prostředky výzkumnými,

Ježto profesor Rostohar takto svou vědeckou prací specialisoval v oboru psychologie, zvláště experimentální, žádá podepsaná komise profesorský sbor filosofické fakulty, aby byl předložen ministerstvu školství a národní osvěty návrh na jmenování prof. Rostohara řádným profesorem psychologie na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně, s dodatečnou žádostí, aby vzhledem k dlouhé době docentské (od 9/VII.1911 do 17./IV.1924 t. j. 13 let), vzhledem k pokročilému věku (nar. 1878) i vzhledem k jeho postupu, by jmenováním nebyl snad zkrácen, byl mu přiznáán druhý stupeň řádného profesora.

Dr. Otokar C h l u p , v. r.
svolavatel a referent.

Dr. Vladimír Hoppe v. r.
Dr. I. A. Bláha v. r.
P. M. Haškovec v. r.